

Postulaty dotyczące zmian w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zebrane przez Koalicję na Rzecz Rodzinnej Opieki Zastępczej w czasie Kongresu Rodzicielstwa Zastępczego oraz pocztą elektroniczną.

Materiał źródłowy bez korekty, pogrupowany tematycznie, przedstawiający opinie autorów i środowisk, które reprezentowali.

- **WSPARCIE** - zadania gminy
 - brak pracy z rodziną biologiczną po umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej - brak możliwości sprawdzenia czy istnieją przesłanki do powrotu dziecka do rodziny,
 - brak pracy z rodziną = brak asystentów rodziny w gminach,

- **PIECZA ZASTĘPCZA** - zadania powiatu
 - art.46 ust.3 konieczność doprecyzowania, jasna informacja dla lekarzy rodzinnych jakie zaświadczenia mają wystawiać rodzinom zastępczym, gdyż obecnie nie chcą oni tego robić – zdarzało się, że kierowali nas do psychiatrów i innych specjalistów lub zobowiązanie powiatów do podpisania umowy z przygotowanym lekarzem, do którego rodziny będą mogły się po takie zaświadczenia udać bez komentarzy i odmowy
 - art. 54 sprzeczności z art. 56 - zgodnie z art. 54 umowy powinny być zawierane obligatoryjnie, jeżeli spełnione są wymienione w cyt. artykule warunki i rodzina o to wnioskuje, w praktyce powiaty tego nie robią powołując się m.in. na art. 56, tj. na limit roczny, który ustaliły na min. poziomie
 - art. 76 – zmiana słowa „lub” na i/lub dając możliwość rozwiązań w postaci wyznaczania organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej zarówno PCPR – om jak i organizacjom pozarządowym – obecnie jak uzyskaliśmy odp. Starosta wyznaczając pcpr jako jednostkę organizacyjną nie może już zlecać zadań ORPZ organizacjom pozarządowym. Konkurowanie przez organizacje z PCPR

nad całościowym przejęciem zadań organizatora wypada natomiast słabo i mało jest tak silnych organizacji w Polsce, które byłyby wszystkie te zadania udźwignąć /zwłaszcza w małych powiatach/ - stopniowe przekazywanie niektórych zadań Organizatora organizacjom pozarządowym mogłoby być dobrym i efektywnym rozwiązaniem i odciążyć PCPR, które pełnią rolę orpż – gdyż dla nich także wypełnianie wszystkich zadań ustawowych obecnie jest nie lada problemem

- Art. 78 ust. 1 sugerujemy dodanie pkt. 5) w którym zawarto by **OBOWIĄZEK PRZYGOTOWANIA I PRZESZKOLENIA KOORDYNATORÓW RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ DO PRACY Z DZIEĆMI I RODZINAMI ZASTĘPCZYMI**. Naszym zdaniem szkolenie takie powinno być co najmniej na takim poziomie godzinowym i tematycznym jak dla kandydatów na opiekunów zastępczych – czy opiekunów dziennego pobytu. Aktualny zapis ustawy mówiący o wykształceniu i zaledwie rocznym stażu pracy z rodzinami i dziećmi jest naszym zdaniem niewystarczający. Wg zebranych przez nas danych z Podkarpacia wiele powiatów pozatrudniało pedagogów szkolnych na umowy zlecenia /praca dodatkowa jako koordynator/, którzy nie rozumieją i nie znają specyfiki pracy z rodzinami i dziećmi i nie byli do tego w ogóle przygotowywani
- obligatoryjność przekształcania jednej rodzinnej formy w inną jako forma rozwoju zawodowego (uzależnienie stopnia specjalizacji od doświadczenia, uwzględnienie trudności w wynagrodzeniu, uzależnienie specjalizacji od stopnia przygotowania/kompetencji/wykształcenia, rozwój finansowy po 10, 15, 20 latach,
- placówki typu rodzinnego prowadzone przez organizacje pozarządowe (niepubliczne) nie mogą funkcjonować opiekując się dziećmi spoza powiatu swego pochodzenia po 2012. Powiaty właściwe nie są zainteresowane kontynuowaniem współpracy w odniesieniu do dzieci z danego powiatu,
- obciążenie koordynatora RPZ winno być uzależnione od liczby dzieci wychowujących się w rodzinnych formach,
- Art. 83 ust. 1 -sprecyzowanie w ustawie kwot minimalnych na wymienione świadczenia fakultatywne, gdyż ich brak powoduje ogromną nierówność i dowolność.

- brak standardów usług świadczonych przez rodziny zastępcze i wielość zapisów fakultatywnych. Sytuacja dziecka w pieczy zastępczej jest uzależniona od zasobności samorządu powiatu ,a nie od określonego standardu usługi,
 - szybkie "wypychanie" młodych ludzi opuszczających pieczę z sytemu - brak wsparcia dla nich w sytuacji kontynuowania nauki
 - urlopy dla rodziców zastępczych zawodowych - problem wiąże się z brakiem rodzin pomocowych oraz z ew. możliwością zatrudnienia współmałżonka na okres urlopu rodzica zawodowego
 - problem rodzin specjalistycznych i ich prawa do zatrudniania osoby do pomocy zależnego od liczby powyżej 3 dzieci oraz dodatku do wypoczynku dzieci gdyż dzieci z niepełnosprawnościami nie mogą same wyjeżdżać na wakacje (wymagają opieki),
 - problem zatrudniania współmałżonka w RZ i RDDz,
 - art. 68 uwrispz : zaliczanie do wysługi lat nie więcej niż 10 lat prowadzenia (niezawodowej) rodzinnej formy (?),
 - dodatek pieniężny we IX na wyprawki szkolne,
 - likwidacja obowiązku występowania przez dyrektora PCPR z powództwem alimentacyjnym (?),
 - zniesienia obowiązku ustalania odpłatności za pobyt pełnoletniego wychowanka w pieczy,
 - obowiązek występowania z powództwem o alimenty/wszczęcie postępowania egzekucyjnego ? vs. możliwość zwolnienia z odpłatności
- **ADOPCJA** - zadania samorządu województwa :
 1. **Art. 161.2 pkt. 10** na końcu po wyrazie „...dzieckiem” dodać... „w tym dane dotyczące stanu zdrowia psychicznego oraz dane od lekarza specjalisty w przypadku chorób przewlekłych”

Uzasadnienie – przepis mówi bardzo ogólnie o informacjach dotyczących stanu zdrowia, kandydaci często domagają się podania podstawy prawnej co do zasadności żądania przez OA zaświadczeń od lekarza psychiatry oraz specjalisty twierdząc, że wystarczy od lekarza pierwszego kontaktu. Jednak lekarz pierwszego kontaktu naszym zdaniem ma niejednokrotnie bardzo nikłą wiedzę na temat leczenia

specjalistycznego pacjenta. A naszym zdaniem stan zdrowia, w szczególności psychicznego jest bardzo ważnym elementem jaki winien spełniać kandydat, aby uzyskać kwalifikację OA.

2. Art. 164 ust. 5 po słowie „...przesyła ją”, dodać „ w terminie 30 dni”.

Uzasadnienie – *naszym zdaniem jak najbardziej wystarczający jest termin 14 termin na dokonanie kwalifikacji dziecka do przysposobienia, natomiast w praktyce termin 14 uniemożliwia proponowanie dziecka kilku rodzinom bez konieczności przesyłania informacji o dziecku do WBD . Termin 30 dni nie wydłuży natomiast tzw. „czystych” sytuacji, bo jak jest wszystko dobrze, to z/ bez zapisów ustawowych OA nie potrzebuje aż 30 dni.*

3. Art. 164 ust. 6 po słowie ...”danych” zmienić „w terminie 3 dni” na „w terminie 7 dni”.

Uzasadnienie – *naszym zdaniem termin 3 dni jest zbyt krótki, a termin 7 dni daje możliwość właściwej, terminowej realizacji. Dodatkowo należy podkreślić, że w obliczu wejścia w życie systemu teleinformatycznego, system będzie w czynnościach do wykonania na czerwona pokazywał sprawy przeterminowane, a w przypadku różnego rodzaju długich weekendów, świąt, za niczyją przyczyną w systemie powstaną sprawy przeterminowane.*

4. Art. 164 ust. 7 po słowie „ ...dziecka” zmienić „w terminie 45 dni” na „w terminie 60 dni”.

Uzasadnienie – *naszym zdaniem termin 45 dni jest zbyt krótki. Wydłużenie terminu do 60 dni da większe możliwości pozyskania kandydatów na terenie kraju dla dziecka, co pozostaje w zgodzie zarówno z intencją ustawodawcy jak i Konwencją o prawach dziecka, gdyż np. m.in. kolejne osoby ukończą szkolenie. A wszystkim zależy, aby dzieci znalazły rodziny przede wszystkim w kraju. MPiPS samo przytacza, że zbyt dużo dzieci z Polski jest adoptowanych przez rodziny z zagranicy. Chcemy tylko przypomnieć, że termin 60 dni jest tylko powrotem do wcześniejszego stanu prawnego, który uważamy, że był właściwszy w tej kwestii.*

5. Art. 172.1 po słowie... „adopcyjny” dodać „oraz co najmniej 3 letni staż małżeński”.

Uzasadnienie – naszym zdaniem określenie stażu małżeńskiego wprowadzi pewien standard pracy OA, gdyż z jednej strony do OA coraz częściej przychodzą pary tuż po ślubie, albo takie, które mówią, że mogą się jutro pobrać. Z drugiej OA same wprowadzają własne kryteria w tym zakresie. A z trzeciej ustawa nakazuje zgodnie z art. 172.5 określenie motywacji kandydatów do podjęcia się wychowania dziecka, kwalifikacji osobistych i kryterium stażowe może stanowić pułap wyjściowy w ocenie kandydatów.

6. **Art. 172** po ust. 2 dodać **ust. 2a** w brzmieniu „Kandydatami na rodziców adopcyjnych mogą być osoby, które:

- 1) Nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest i nie była im ograniczona ani zawieszona.
- 2) Wypełniają obowiązek alimentacyjny – w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego.
- 3) Zapewnią odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe umożliwiające dziecku zaspokojenie indywidualnych potrzeb, w tym
 - a) Rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego,
 - b) Właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań,
 - c) Wypoczynku i organizacji czasu wolnego.”

Uzasadnienie – naszym zdaniem skoro ustawa w art. 42 wprowadza wymogi w odniesieniu co do kandydatów na rodziców zastępczych, którzy są z założenia formą opieki czasowej, to tym bardziej zasadne jest rozszerzenie wymogów w stosunku co do kandydatów na rodziców adopcyjnych, którzy mają zapewnić stałą opiekę dziecku aż do dorosłości. Rozszerzenie zapisu art. 172, pozwoli też na lepszą ocenę predyspozycji i możliwości kandydatów.

Jednocześnie przy rozważaniu zaproponowanych poprawek należałoby mieć na względzie przede wszystkim kontekst dziecka, zapewnienia mu właściwej opieki przez państwo, a nie kontekst rodziny w odniesieniu do trudności jakie napotka ona (jej zdaniem, czy innych decydentów) w trakcie procedury adopcyjnej.

• SĄD OPIEKUŃCZY I ORGANY POMOCNICZE SĄDU:

- po umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej istnieje konieczność skupienia się na potrzebach dziecka (np. pomoc medyczna, terapia), a nie na prawach rodziców biologicznych (np. uzyskanie zgody na zabieg),
- organizacja kontaktów rodziców biologicznych z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej na neutralnym gruncie, w obecności profesjonalisty np. pracownika organizatora RPZ lub PCPR,
- art. 137 ust.1 i 2 uwrispz : udział kuratorów sądowych w zespołach ds. okresowej oceny sytuacji dziecka w (instytucjonalnej z wyjątkiem typu rodzinnego) pieczy zastępczej (współpraca),
- art.131 ust 2 uwrispz (po ocenie opinia do sądu),art.138 ust. 2 uwrispz (po ocenie wniosek do sądu)
- przewlekłość postępowań o uregulowanie władzy rodzicielskiej szczególnie ważne gdy dziecko jest umieszczone w rz pełniącej funkcję pogotowia,
- "opiekun faktyczny" brak definicji - uprawnienia prowadzących rodzinne formy pieczy zastępczej,
- brak jednolitych wytycznych dot. obowiązków kuratorów sądowych prowadzących teczkę "K" (art. 109 § 4 kro) - różnorodność: od braku spraw RZ/plac. w referatach kuratorów, poprzez okresowe czynności 1 x 6 miesięcy do zlecenia okazjonalnie wywiadów w postępowaniu wykonawczym,
- czy po umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej sąd przesyła odpis orzeczenia tylko do ORPZ/PCPR czy również gminy

• OGÓLNE - ORGANIZACJA SYSTEMU

- wykorzystywanie miejsc w rodzinnych formach zamiast utrzymywanie instytucjonalnych form "przeorganizowanych na przemyślny sposób",
- UREGULOWANIE KWESTII NADZORU NAD POWIATAMI W KONTEKŚCIE REALIZACJI ZADAŃ USTAWOWYCH – obecnie brak organu nadzorującego powiaty z realizacji zadań ustawowych. Jak wiemy, od stycznia br. urzędy wojewódzkie mają jedynie monitoring nad powiatami nie mogą kontrolować i rozliczać go z realizacji zadań ustawowych, Ministerstwo także, zgodnie z otrzymanymi odpowiedziami, nie ma takich uprawnień, jak również wydawane przez nie interpretacje prawne dot. ustawy, nie muszą

być przez powiat respektowane. W efekcie rodziny zastępcze nie mają się gdzie czy do kogo odwołać, dochodzi do „odrzuć pęczki” przez wojewodów i ministerstwo do powiatu. Wnioskujemy o przywrócenie zapisu w ustawie o nadzorze i kontroli powiatów w zakresie rodzinnej pieczy zastępczej przez Urzędy Wojewódzkie i/lub MPiPS.

- trudność z wdrażaniem ustawy związana z niskim wynagrodzeniem asystentów i koordynatorów RPZ. Efekt : "zatrudnianie byle kogo za byle jakie pieniądze",
- niskie kompetencje koordynatorów RPZ (?) (art.78)
- dzieci biologiczne prowadzących rodzinne formy pieczy - są poza systemem,
- brak kandydatów do prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej - postulat przełożenia okresu dostosowania ilości dzieci w placówkach (30 dzieci) (?),
- brak zapisu dot. prawa do przetwarzania danych osobowych w tym danych dot. rodziców biologicznych (np. postępowanie dot. alimentów) ? (art. 7)
- rozwiązywanie rodzinnych form pieczy zastępczej (kryzys?, brak wsparcia, efekty kontroli i brak rekomendacji/wytucznych),
- zmniejszanie liczby dzieci umieszczonych poza rodziną w 2012 - pozytywny efekt wdrożenia ustawy?, brak identyfikacji rodzin/dzieci z grupy wysokiego ryzyka, brak pracy z rodziną biologiczną, efekt "nadumieszczania" dzieci w 2011,
- obowiązek odbycia szkolenia dla kandydatów spokrewnionych ,
- brak miejsc w pieczy dla dzieci w wieku 0-3 (Śląsk)
- brak umocowania ZI (poza rodzinami w której dochodzi do przemocy w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie art. 15 ust.1 pkt. 19 uwrispz) - wypadają rodziny gdzie nie ma przemocy, kłopot w przetwarzaniu danych osobowych. procedura zwołania zespołu np. przez asystenta,
- niepokój prowadzących rodzinne formy pieczy zastępczej w związku z częstymi i nie zawsze uzasadnionymi kontrolami kuratorów i pracowników socjalnych (efekt sprawy puckiej),brak uzgodnień pokontrolnych między powiatem/sądem/wojewodą itp.
- brak procedur dot. sposobu umieszczania dzieci poza rodziną - kwestia transportu dziecka i opieki nad dzieckiem w czasie transportu,

- kryzys naboru kandydatów do prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej po sprawach medialnych,
- sprawy świadczeń fakultatywnych w świetle wyroków WSA (uznanie ich jako obligatoryjne),
- odmawianie przez lekarzy wystawienia zaświadczenia o stanie zdrowia kandydatów do pełnienia funkcji RZ (potrzeba uregulowania),